

ŽENKLAI

Gėda. Tai sudaro mano esmę. Visada bandau ją slėpti, ginti šalin, nuo jos gydytis. Rašyti knygas – gėda, šitaip ji nenuginčijamai įrodoma. Kitaip tariant, įgauna konkretų pavidalą.

Vaikystėje ir jaunystėje gyvendama Vesterolene rašau siaubingus dienoraščius. Tokius *begėdiškus*, kad, neduok Dieve, jei kas į juos bent akį užmestų. Turiu kelias slėptuves, saugiausia jų tuščiamo mūsų sodybos tvarte po lubų sija, ją pasiekiu atidariusi mėžimo angos dangtį. Tvirtas tampa mano pačios pasirinktu prieglobščiu. Ten nėra nė gyvos dvasios. Tik vištų gūžtos, o lesinti vištas – mano pareiga.

Sėdžiu karvių garde ant dulkinio suoliuko prie dar baisiau apdulkėjusio lango ir rašau geltonu briaunotu pieštuku. Pasmailinu jį peiliu. Užrašų sąsiuvinis taip pat geltonas, nedidukas. Kiek didesnis už mano delną. Pirkau Renės krautuvėje puikiai žinodama, kam bus skirtas.

Tvarte jaučiuosi saugiai, kol mane aptinka *jis*. Tik po daugelio metų suprantu, kaip pavojinga rašyti dienoraštį. Tai nujaučiu ir andai sėdėdama tvarte, todėl niekam neprasitariu ir slepiu savo užrašus. Kišu į plastikinį sportinės aprangos maišelį, apvynioju stora virve ir rišu prie sijos. Ir paranku, ir būtina, nes pro nesandarias mėšlidės duris įsiveržia smarkūs vėjo gūšiai.

Bet vieną sekmadienio popietę į tvartą įeina *jis*. Man reikia sprukti, o jis stovi, kūnu užtverdamas visą varčią. Kol manęs nepastebi, įsikišu dienoraštį už bato aulo. Bet jis atėjo ne tų užrašų, nes dar nenučiuokia, kas ten parašyta.

Jam aptikus mano prieglobstį, turiu ieškotis kitos slėptuvės. Ja tampa netoli namų stūksanti uolos atbraila. Ten ne taip saugu, ypač sningant. Lieka pėdsakų. Užrašų sąsiuvinis sukišu į

skardinę ir paslėpiu tarp akmenų. Dabar žiema, todėl rašau mūvėdama pirštines. Saugiausia, kai užsitraukia ledo pluta, ir jos dar nedengia šviežiai iškritęs sniegas. Rašyti geriau nei kalbėti vakarinę maldą. Viską dėstau trumpai, kaip iš tikrųjų yra, ir maldauti nieko nereikia.

Sulaukusi gal vienuolikos metų suvokių, koks pavojingas gali būti žodis. Naikinu viską – panašiai kaip K. G. Jungas. Viską, prie ko prisiliečia *jis*. Prismaigstau adatų į vilnones kojines. Neatraizgomai supainioju batų raišteliu, ir jam nelieka nieko kita, tik juos sukarpyti. Kaip akibroktą padedu peilį ant jo skutimosi dubenėlio. Sukarpau striukę. Iš to jokios naudos – mama Jordisė viską gražiai susiuva. Keista, dėl tokių šunybių *jis* nesibara. Barasi, aišku, dėl kitų dalykų.

Nieko doro nepasakydamas *jis* be paliovos tuščiai plepa. Nuolat plūstasi, nors mūsų tai nebebaugina. Jordisė sutvarko *jo* striukę ir taip pat nesibara. Be reikalo ji išvis nepraveria burnos.

Kai matau, kaip laivas nuplukdo *ji* tolyn nuo salos, pasijuntu saugiai.

Saugiai gali jaustis tik Dievo globojamas.

Rašydama šią knygą bandau atsekti savo pramočių ir jų vyrų istoriją, nors verta dėmesio visa plati giminė. Ne kiekvienas jos narys bus paminėtas, kai kas liks nuošalyje. *Ji* aprašyti sunkiau nei bet ką kitą. *Jis* viską griaua, palikdamas aplink save vien sumaištį ir tamsą. Geba užgniaužti bet kokį trapų džiaugsmą ar gerą mintį. Tik tada, kai *jis* miršta, turiu įvertinti *ji* kaip žmogų. Ne dėl to, kad norėčiau *jam* atleisti, bet kad išsigelbėčiau pati. Atleisti – ne mano pareiga, tegul tuo rūpinasi aukštesnės jėgos.

Man svarbu aprėpti savo giminės visumą, ne vien nutylėjimus, gėdą ir neapykantą. Noriu pažvelgti į kiekvieną jos narį neišplėsdama jo iš gyvenamojo laikotarpio. Ir matyti ne vien tai, kuo

kiekvienas jų tapo. Kadaisė ir *jis* buvo vaikas. Tokios mintys padeda, bet kartu ir aitrina širdį.

Ar įmanoma sužinoti visą tiesą apie žmogų?

Kita vertus – kodėl kraujo ryšiais susiję giminaičiai tokie skirtingi, kodėl negeba įsigilinti į vienas kito jausmus? Žmogus – tai mįslė, bet aš vis dėlto rašau apie žmones, tarsi tą mįslę įminti būtų paprasta.

Įsidėmiu ženklus. Kai kada jie esti blankūs ir praslysta pro akis kaip beveidžiai žmonės. Kartais ženklai juntami tiesiog kaip iššūkis, jį turiu priimti. Jaunystėje susipažįstu su religine, o gal metafizine teorija, kad žmogus susikuria tėvus. Anuomet tokia mintis man atrodė nepriimtina. O dabar kažką panašaus darau pati. Tikriau sakant, *pasirenku prosenelę, savo motinos senelę*. Mano pasirinkimo kriterijai nebūtų priimtini nė vienam giminės medžio tyrėjui. Pasitikiu savo pačios kuriamu pasakojimu. Nepažinomas mane masina ir teikia stiprybės, tarsi kelias per nežinomybę būtų vienintelis. Tai verčia kliautis savo pačios gebėjimais, nulemtais genų, giminės pėdsakų sieloje.

Mintis parašyti savo giminės moterų istoriją ateina į galvą seniai, tada, kai dukra atsiunčia knygelę apie Kabelvoge stovinčią Lofoteno katedrą. Spalvotoje altoriaus nuotraukoje matyti paveikslas „Jėzaus malda Getsemanės sode“. Tekste aiškinama, kad pastorius ir dailininkas Fredrikas Nikolajus (Fritsas) Jensenas užbaigė šį kūrinį 1869–1870 metais ir kad jam tapant angelą, duodantį Jėzui taure, pozavo gyvas modelis.

Pozavo moteris *Sara Susanė Krog, mergautinė pavardė Bing Lind, gimusi 1842 metų sausio 19 dieną Chiopsvike, Norlando apskrityje*. Dukra tvirtina, kad tai mūsų senolė – be jokios abejonės!

Pirmiausia man krinta į akis, kad *Saros Susanės ir mano sūnaus gimimo dienos sutampa, tik ji vyresnė už mane šimtu metų*.

Skaitydama knygelę tarsi regiu, kaip mano senelė Elida šnekasi su mano senole Sara Susane. Pastebiu angelo bruožus, atsikartojančius senelės, motinos ir tetos veiduose. Jei giminėje linkę atsikartoti veido bruožai, kodėl gi taip negali būti ir su mintimis? Nelyginant vis naujas pakrantes siekiantys bangų liežuviai, jos vis tos pačios per kartų kaitas, tik ar kas iš jų pasimoko...

Dukros atsiųsta knygelė – jau ženklas. Bet turi dar daug ko nutikti, kol rintai įsigilinu į darbą. Vangstausi to rašymo, tarsi mano istorija galėtų viską užnuodyti ir sunaikinti. Mano nugyvento gyvenimo į literatūrinius rėmus neįsprausi. Iš jo neįmanoma sukurti romano, negalima pateikti kaip absoliučios gyvenimo tiesos. Laikausi šios nuomonės, kol suprantu, kad pasakodama apie savo gyvenimą ar apie ką kita privalau nusistatyti tokias pačias taisykles. Kas gi toji absoliuti kieno nors gyvenimo istorijos *tiesa*? Nejaugi žmogaus mintys nėra tiesos buveinė vien todėl, kad jų neįmanoma patikrinti? Nejaugi mūsų veiksmai ir poelgiai atskleidžia daugiau tiesos dėl to, kad yra viešai regimi? Betgi jie gali neatitikti mūsų minčių ir jausmų. Ar galima kaip reikiant pažinti žmogų, remiantis vien savo asmenine patirtimi?

Įsitikinu, kad viskas gyvenime keičiasi – tai į gera, tai į bloga. Viskam savas laikas.

Mano istorijos užuomazga – Saros Susanės susitikimas su dailininku ir pastoriumi Jensenu, nors medžiagos apie tai neaptinku. Radusi nebūtinai tikėčiau, kad apie juos parašyta *tiesa*. Žmogus turi jausti poreikį papasakoti savo gyvenimo istoriją. Tada giminė gali nutylėti slėptinus faktus, bet kiekvieno jos nario valia viską pradėti iš naujo. Žinių ir prisiminimų apie tai, kas ugdė ir gludino mano asmenybę, turiu nedaug. Gal dėl to, kad nenoriu *prisiminti*. Netausodama savęs, veržiuosi pirmyn. Tarsi ateitis galėtų būti kuriama nesidairant atgal.

PONIOS LIND ŠEIMA

Ponia Lind iš Chiopsviko tampa našle 1848-aisiais, bet palikimas išsidalijamas tik 1851 metais.

Ginčų tarp paveldėtojų iš abiejų Jakobo Lindo santuokų – šešių vaikų iš pirmosios ir devynių iš antrosios su Ane Sofija Drejer, – nekyla. Jei nekilnojamasis turtas ir krautuvė būtų parduoti, kiekvienam paveldėtojui liktų katino ašaros. Todėl krautuvė bei pastatai atitenka našlei, ir ji nekantriai laukia, kada pagaliau suaugęs vyresnėlis, penkiolikametis Arnoldas. Kitas sūnus, Jakobas, šešeriais metais jaunesnis. Namuose sukiojasi visas pulkas dukterų, ir jomis taip pat reikia pasirūpinti.

Šeštajam vaikui, ugniaplaukei Sarai Susanei, tik šešeri.

Ką ir kalbėti, Arnoldas stengiasi palengvinti motinos gyvenimą. Jis turi, kaip čia pasakius, tam tikrą ydą ar silpnybę, būdingą tik menkai saujelei vietos vyrų, – atvirai reiškia savo jausmus ir be užuolankų dalijasi mintimis. Toks atvirumas žmones traukia, o gebėjimas išklaudyti – tiesiog pakeri. Gal tai charizma, jei kalbėsime naujoviškai? Moterys ją ypač junta. Visos seserys, nuo trylikametės iki metinukės, nedvejojamos jam patiki kiekviena savo likimą. Na, gal ne visos – tik ne vyriausioji Marena Marija. Mirus tėvui paaiškėja, kad namuose ji nebėra svarbiausia. Svarbiausias iškart tampa Arnoldas. O jai lieka tik kasdienis triūsas ir nuo darbo suskirdusios rankos. Ji privalo rūpintis jauniausiąja seserimi Ane Sofija. Turi klausytis begalinių motinos išvedžiojimų apie meilę ir sielvartą. Tarsi niekas kitas, be ponios Lind, nebūtų to patyręs. Tarsi visi kiti, neišskiriant nė jos vaikų, būtų bejausmiai keturkojai.

Užsispyrimas ar nepaklusnumas Marenai svetimi. Mažuosius ji auklėja ne meilikavimu ar antausiais, o žvilgsniu ir kantrybe.

Tokia ir atrodo toji Marena – tvirta ir pastovi it prieslenksčio akmuo. Deja, akmuo, niekada neglostytas saulės spindulio, šilumos skeisti taip pat negali.

Marena Marija Lind saulės ir nesitiki, tik ieško, kaip išvengti šešėlių. Bet kokiam vyrui, pasirodančiam krautuvėlėje ar Lindų namuose, o sekmadeniais – šventoriuje, Marena taiko savo matą. Jos galvoje kaip neatsiejama dalis stovi svarstyklės. Gerai slepiamos. Svarsčius ji keičia pagal poreikį. Iš pradžių deda labai sunkius, kokių joks vyras nepajęgtų atsverti. Bet po konfirmacijos Marena ima atlaidžiau žiūrėti į gyvenimą. Ilgainiui supranta, kad naudodamasi vien griozdiškais svarsčiais vyro nepasvers, jį reikia sverti dalimis. Ir tik tada įvertinti visumą. Svarbiausia, pati turi žinoti, ko nori. Taigi sunkius svarsčius tenka keisti lengvesniais. Kartais įdėmiau pažvelgusi ji turi pripažinti, kad prekė, anksčiau įvertinta kaip pirmarūšė, pasirodo esanti neverta nė skatiko.

Marena nėra atviraširdė, tad ir suklydusi neapsijuokia. Ji atmeta nuolatines motinos kalbas apie jausmus, atstumia jos lipšnumą ir emocinį artumą, atsiriboja nuo perdėto rūpinimosi Arnoldu ir jaunėliu Jakobu, lyg šie iš prigimties būtų pranašesni. Suvokia, kad motina gali šitaip tupinėti aplink juos tik pačios Marenos laiko ir net miego sąskaita.

Jau būdama penkiolikos Marena apsižiūri esanti dailiai nuaugusi, bet jaučiasi ganėtinai sena. Mato, kaip akyse gražėja ir seserys, labiausiai Sara Susanė. Be to, jos atrodo tokios linksmuolės, ypač Amalija su Elena Margrete – jų amžiaus skirtumas tėra vieni metai. Iš seserų elgesio matyti, kad visas pasaulis sukasi aplink jas. Trumpai tariant, joms priklauso ateitis ir gyvenimo linksmybės. Marenai tenka klausytis jų išpažinčių, palaikyti jas ir nuolat guosti; prasidėjus linksmybėms, ji būna jau išsisėmusi.

§

1855 metais, gausiais įvykių, „Tromsės žinios“ rašo, kad šieno bus sočiai, bet visa kita neuždera. Kaip tik tais metais mažžemiai tikisi, kad geriausiai užaugs bulvės ir javai, tačiau bulvių trūks-ta. Laimė, tai paskutiniai metai, kai dėl Krymo karo strigo pre-kyba javais su Rusijos šiaure. Jau kitų metų sausį karo veiksmai baigiasi, kovo 30-ąją paskelbiama taika. Tik įnoringi orų dievai tebekariauja. Ir kai Dievas pašykšti žemei dovanų, ne kažin ką į kišenes įsideda ir pirkliai.

Tai netrunka patirti ponio Lind ir Arnoldas, jam jau sukakę dvidešimt dveji. Šeimynoje daugybė burnų. Tiesa, viengungis Jakobas užsidirba žvejodamas. O mintys apie dukras motinai kainuoja ne vieną nemigos naktį. Savo rūpesčiu ji garsiai nesida-lija, nors vyresnėlės jaučia jį kaip priekaištą. Bet ir tarnauti visą gyvenimą svetur netrokšta.

Vieną dieną iš Tronjemo į Chiopsviką atvyksta jaunasis Jo-hanas Lagerfeltas. Kaip tik tuomet Marenai prireikia vyriškos jėgos pertempti pamuilių katilą iš viralinės į kiemą. Johanas net nepasilabina, stipriais gniaužtais tučtuojau kimba į darbą. Nuo garų jam ant kaktos styro ugniniai karčiai, raudoni ušsiplieskia įsitempęs sprandas. Šnopusojant ritmingai kilsuoja ūsai, tankūs ir kieti lyg šeriai.

Tokia pradžia. Jis apsilanko kartą, kitą ir galiausiai pasiperša. Saviškai šypsodamasis ir visai nesidrovėdamas:

– Mano mintys visą laiką sukasi apie tave. Tai ko čia dar delsti, prašau tekėti už manęs. Ką manai?

Tą giedrą dieną, kai Marena ruošiasi dengti stalą sode, jis pa-kykla nuo suolo ir prisiartina prie jos. Jiems būnant dviese, jos galvoje svarstyklių nebelieka. Regis, viskas seniai aišku, lieka tik sutvirtinti raštu ir spaudu.

Po vestuvių – jose Johanesas Krogas iš Ofersiojaus salos yra vyriausiasis pabrolys – jaunieji išsikrausto gyventi į Hunholmeną.

Čia, šiaurėje, anais 1855–1856 metais siaučia nuožmi žiema, ji nukamuoja ir žmones, ir gyvulius. Gisundo sąsiaurį kaustantis ledas neatitirpsta iki pat gegužės vidurio. Kainos tolydžio auga, pro užšalusius trobelninkų ir žvejų grytelių langus šiepiasi bado dantys. Valdžia skiria agronomą konsultantą, bet žmonės nesupranta, kam jis čia reikalingas. Šaukiamasi ir Dievo, ir šalies vadovų pagalbos, tačiau padėti gali tik laikas, ir kai kas tos pagalbos nebesulaukia.

Pergyvenusieji sunkmetį viską greitai pamiršta. 1859-aisiais gyvenimas ima gerėti. Visus to nuopelnus net nesusimąstydama apie Dievo ranką pasisavina žemės ūkio bendrovė. Agronomas lyg pamokslautojas keliauja po apylinkes bandydamas įdiegti naujovę – žemės sklypelių melioravimą. Atseit tik čia ir slypinti visa žemdirbystės sėkmė.

Apsigyvenę Hunholmene Johanas ir Marena pasisamdo du vyrus ir dvi moteris, įnamiais priima šešių narių šeimą su visu ūkiu. Perka keturias karves, dvylika avių, kiaulę ir pulką vištų. Sėja centnerį miežių, sodina aštuonis centnerius bulvių. Ištekėdama Marena lyg per stebuklą išsprūsta iš motinos priespaudos. Neįgyja ištaigingų namų ir brangių daiktų, – nuo jų reikėtų šluostyti dulkes ir jais galėtum pasipuikuoti, – bet įgauna saugumo jausmą ir tampa namų šeimininke. Lengvai įsivaizduoja gyvenimą ir be vaikų riksmo, nors tuo metu dar nežino, kad gamta iš jos atėmė motinystę.

Taip jau yra, kad žmogaus prigimtis ir likimas – neįmenama mįslė, o troškimas pasiekti tai, kas nepasiekama, lengvai tampa manija.

SARA SUSANĖ GAUNA LAIŠKĄ

1861 metais Vesteroleno pakrantes užplūsta silkės, o po metų paaiškėja, kad šio jūros sidabro gausu ir prie kitų salų. Silkės telkiasi netoli pakrančių, todėl gaudyti jas lengva.

Broliai Johannesas ir Eilertas Krogai iš Ofersiojaus taip pat sukurta ruošti žvejybai. Tvarko laivus ir samdo žmones, moka jiems nuolatinę algą. Pelnu dalytis neketina, nes iš gausaus laimikio tikisi gerai užsidirbti. Sklando gandai, kad nuo silkių gausos vietomis net *vanduo slūgstas*, žuvų esą tiek daug, kad, pabaidžius jas į pakrantę, laimikį gali semti tiesiai į statines.

Broliai iš Ofersiojaus gabūs viskam. Kalbama, kad Johannesas užuodžia druską per daugybę jūrmylių. Kol kiti tripinėja ant kranto skųsdamiesi druskos stygiumi ir aukštomis kainomis, jis nieko nelaukdamas išplaukia. Dėl savo mikčiojimo Johannesas Krogas nesileidžia į ilgas kalbas, jis veikia.

Johanesas niekada nelaukia, kol druskos atsargos išseks. Užsikirdamas bando iš anksto susiderėti su prekeiviais. Kalbantis jam praverčia užrašai ant bloknoto lapelių. Johannesas naudojami turimais ryšiais, yra atidus pašnekovo balso gaidelėms ir pasižymi kantrybe. Tai palengvina derybas dėl mažesnės kainos. Jis nevengia pasinaudoti giminaičiais ir pažintimis Bergene, Bio srietyje, Lofotene, Tromsėje. Padeda ir tai, kad per daug nesismulkindamas atjaučia kitus.

Vis dėlto žmonėms kliūva jo jaunas amžius, erzina neaiški kalba. Ypač nervinasi negalintys greitai perskaityti jo taip spėriai primarginamų lapelių.

§

Sara Susanė palieka motinos namus Chiopsvike ir tampa tarnaitė Vinjės sodyboje, Bio kaime. Silkių ir druskos kainos jai nerūpi. Atmintin įstringa Johanesas, užsukantis į jų krautuvėlę ir į kitus trobesius. Ne vieną kartą. Atrodo vyresnis gal keleriais metais, ne daugiau. Prakaulaus ir gysloto kūno, miklus it po plynaukštę gainiojantis elnius samis. Jo dailią galvą puošia šviesios garbanėlės ir barzdelė. Bet jau rankos rankos! Turbūt Kūrėjas bus pristigęs gražesnių – ilgos su stambiomis kaip gumbai plaštakomis. O didžiulės kojų pėdos tarsi augaloto plačiapečio. Bet Johaneso Krogo eisena lengva, kiek spyruokliuojanti, lyg pritartų kvatojimai, o gal ir giliam sielvartui. Akys skaidrios. Kai žvelgia tiesiai į tave, aplink lėliukę matyti visas baltymas – lyg išplėstose, su nuostaba tyrinėjančio pasaulį vaiko akyse.

Johanesą ji įsimena nuo sesers Marenos vestuvių. Jis šmėžuoja tarp kitų vyrų, bet su niekuo nesišneka. Stebi besikalbančius. Kartais energingai, kai kada liūdnei pakinkuoja galvą. Nuo kitų laikosi atokiai, ir, nors spokso į Sarą Susanę, nepanašu, kad ją matytų. Prisimena ją atraitytomis rankovėmis saulės nutviekstame sode. Bet juk daug kas užsuka į krautuvę ir trobas. Pažintimi tokių apsilankymų nepavadinsi.

Eina 1862 metų vasara. Šeimininkė kelioms dienoms išleidžia Sarą Susanę aplankyti namų. Sekmadienio rytą motinai, jai ir serims išėjus iš bažnyčios, priešais išnyra Johanesas Krogas. Tylėdamas žemai nusilenkia ir paspaudžia kiekvienai ranką – kaip per laidotuves.

Motinai nutraukus stojusią tylą įprastu gražbyliavimu, jis įteikia Sarai Susakei popierinį maišelį. Lyg žinodamas, kur gali ją sutikti, o dėl maišelio sutaręs iš anksto. Nors ji ir apstulbsta, bet proakis nepraslysta virpanti didžiulė jo ranka ir kakle įsitempusi gysla.

Niekur nedingsi – Sara Susanė abiem rankomis suima dovaną. Jam nesiliaujant linkčioti galvą maišelio pusėn, ji išima baltą šilkinę skraistę ilgais sunkiais kutais ir laišką su išpausta monograma *J. K.* Taip sutrinka, kad net pamiršta padėkoti. Aplinkiniai spokso. Kažkas šypteli. O čia dar seserys Amalija ir Elena vis susižvalgydamos šaudo akimis. Išsižiojusios keturiolikmetės Anės Sofijos žvilgsnis klaidžioja nuo vieno prie kito. Nejaukią padėtį ištaiso ponija Lind – pakviečia Johannesą Krogą pietų. Nieko nelaukdama ji ima čiulbėti apie bendras gimines, paberia klausimų apie jo motiną, silkių kainas, apie viską ir nieką.

Per pietus ir kavogėrį Johannesas sėdi išmeigęs akis į tašką šalia Saros Susanės galvos, pritariamai linkčiodamas poniai Lind. Žvelgia įdėmiai, bet vis tiek gali manyti, kad mintimis jis ne čia, o kažkur kitur. Nevalgo ir negeria, laiko sunėręs rankas ant krūtinės kaip admiras mūšio atokvėpio valandą.

Sara Susanė laiško taip ir neatplėšia, jis lieka gulėti ant indaujos šalia skraistės. Ji pilsto kavą, o motina, kaip to reikalauja papročiai, primygtinai ragina paskanauti kardamoninių sausainių, apteptų sviestu ir apibarstytų cukrumi papločių. Nors Johannesas net neužsimena apie Arnoldą, motina vis tiek išreiškia apgailėstą, kad šio nėra namie, ir jam esą tenka bendrauti tik su moterimis. Johannesas stipriai papurto galvą lyg norėdamas paneigti tokią nuomonę.

Motinai klausinėjant, visos supranta, kad prekyba Ofersiojaus saloje vykstanti sėkmingai, bet jis turintis kitų planų. Nektinantis dirbti brolio Eilerto, paveldėjusio šeimos ūkį, jektos* škipieriu. Ponia Lind teiraujasi mandagiai, ilgais sakiniais, bet tai jam netrukdo atsakinėti trumpai. Rodos, ji jau iš anksto žino, ką išgirs, ir tik laukia patvirtinimo arba paneigimo.

* Senoviškas platus nedidelis burlaivis, 400 metų naudotas kaip gabenimo ir susisieki-
mo priemonė tarp Vakarų ir Šiaurės Norvegijos.

Bandydamas suregzti sakinį, Johannesas kaipmat užsikerta. Pradedą mikčioti jau nuo pirmo skiemens lyg baimindamasis, kas bus toliau. Šitaiþ besikamuodamas pamiršta net įkvėpti. Žodžiai plūsčioja nuolat užsikertančiu srautu.

Ponios Lind tai netrikdo, ji laukia, kol Johannesas atvargs, o paskui toliau lipšniai klausinėja apie menkniekius ir svarbius dalykus. Dažnai atsako pati, kad visus išsuktų iš neįaukios padėties.

– Tai gal Johannesui trūksta tik gyvenimo draugės? – užgieda.

Dėkingas Johannesas porą kartų linkteli galvą.

– Bet jis juk jaunas, jam viskas prieš akis, – guodžia jinai.

– N-n-ne! L-l-laikas b-b-bėga g-g-greitai, – rimtai atsako Johannesas, vis dar įsmeigęs akis į tašką šalia Saros Susanės galvos.

Bet ūmai jis tarsi pabunda iš gilaus miego ir jau nebeapsikenčia kamantinėjamas. Pakyla dar nebaigęs gerti kavos. Apeina visas moteris, kiekvienai paspausdamas ranką – Amalijai ir Elenai, Anei Sofijai, motinai, galiausiai Sarai Susanei. Veidas atrodo užsisklendęs, bet kaklas plieskia skaisčiu raudonių, o pats vis šnairuoja į indaują, ant kurios guli laiřkas.

Jam išėjus, seserys supuola prie gražiosios skraistės. O motina atkiša laiřką Sarai Susanei. Lėtai, gracingai. Kone pergalingai. Tarsi žinią nuo paties prancūzų karaliaus Saulės. Bet Sara Susanė jo nepaima. Ji įdėmiai tyrinėja grindų kilimėlio raštą.

Atsidusdama motina priekaiřtingai pažvelgia į ją ir atplėšia laiřką. Iš pradžių permeta akimis, paskui atsitiesia ir ima skaityti. Balsas skamba taip, lyg būtų skaitoma Kalėdų evangelija.

Didžiai godojama panele ūkvaizde Sara Susane Bing Lind,

*turiu garbės prašyti Jūsų rankos, kad būtume kartu ir laimėje,
ir nelaimėje, kol mirtis mus išskirs. Užtikrinu, jei sutiktumėte,*

Jums niekada netektų gailėtis ar kentėti. Garantuojau Jums pajamas ir būstą, nes netrukus įsigalios Havneso uosto ir viensėdžio pirkimo iš Johano Ursino sutartis.

Ir dar, jei sulaukčiau neigiamo atsakymo, drįščiau prašyti – tegul šis pasiūlymas lieka tarp mūsų.

*Jums atsidavęs
Johanesas Irgensas Krogas,
jektos škiperis*

P. S. Atleiskite už rašyseną, mat esu labiau pratęs rašyti skaičius.

Per akmenuotą kiemą kažkas džeržgina geležimi apkaustytą vežimėlį. Su sekmadieninių pietų likučiais rankose laipteliais į namo rūšį čiauškėdamos nulipa abi tarnaitės. Sara Susanė tebesėdi įsistebeilijusi į varnėną, smaguriaujantį sode dar neprisirpusiomis šermukšnio uogomis. Diena švyti giedrumu.

– Na? – kiek palinkdama į jos pusę ištaria motina.

– Mama... – apsupta sukklususių seserų sušnabžda Sara Susanė.

– Juk neketini visą gyvenimą dirbti tarnaitė? – nesulaukdama atsakymo teiraujasi motina.

– Ne...

– Vyras simpatingas. Apveidus! Patikimas! Jam tik dvidešimt šešeri! Be to, mūsų giminaitis iš savo tėvo Jenso Krogo pusės. Arnoldas ir Severinas – jo sesers sūnaus krikštatėviai. Su Krogų vaikinais tavo įbroliai yra turėję nemažai reikalų. Brangute Sara Susane... Mikčioja jis, be abejo, iš susijaudinimo.

– Ar pastebėjote, jo akys visai kaip mūsų Sarčio? Didžiulės, žvilgančios, – išpoškina Anė Sofija.

– Nesvarbu, kad mikčioja! Bet...